

ПЛЕТИВО СТЕЖОК-ДОРІГ
ТЕОФІЛЯ КОМАРИНЦЯ
(біографічний нарис)

Теофіль Комаринець прийшов на світ Божий 22 березня 1927 р. в селі Передмирці Лановецького району на Тернопільщині, неподалік Вишнівця. Від батька Івана-хлібороба, який перед війною став приймальником зерна у невеликому, добре обладнаному млині; від матері Олени, побожної, працьовитої, люблячої і вимогливої, яка займалася не тільки домашніми справами, а у вільні хвилини, найчастіше зимою, ткала полотна, верета, килимки.

У Передмирці промайнуло його дитинство, подібне до дитячих літ усіх сільських хлопчиків. Спочатку пас гуси, потім – корову, підрісши, доглядав норовистого жеребця Дереша: годував, вицітковував, купався з ним у ставі.

Порадником і другом для Філі був дід Олександр Комаринець. Добрий, спокійний, золоторукий. Він столярував, мав велику пасіку, вирощував саджанці яблунь, слив, горіхів, навчив онука щепити однорічні деревця, розпланував сад на господарстві Івана Комаринця і разом з Філею посадив маленькі деревця. У 1962 р. ми пробували тут пізні сорти яблук. Дід Олександр розповідав захоплюючі історії: про панщину, панські порядки на ставі, ставлення до селян, а найголовніше – про те, що у Передмирці був Т. Шевченко, відвідав церкву св. Параскеви, оглянув став і руїни замку та побував у корчмі, де навіть залишив свій автограф...

Найтяжча праця була під час жнив. Поле – далеко, то й приходили батьки додому вже поночі. Філя мусив виконати усю мамину роботу: нагодувати курей-гусей, загнати на воду, покормити поросят, не раз вийняти з печі хліб (коли задзвонить будильник). А став близько, чути викрики друзів, плюскіт води, надворі спека, а ти порайся і порайся! Величавий став із сивими водами, сочистими заростями шувару, очерету, здавалось, кличе й манить! А ти!...

Зате взимку – роздолля! Позав'язує ковзани – і гайда на прозорий, як скло, лід! Та перед їздою мусив намотати з десять шпульок ниток; доки не намотає, мама не випустить на волю. Та й гулянка не завжди була радісною, бо як проломиться на льоді, то дістане доброго прочухана.

На Великдень чи Івана Купала разом з дівчатками, бо й сам, як дівчинка: тендітний, білолиций, приємний, ввічливий – водив “Кривого танця”, гаїлок та інших народних ігор. До церкви в село – далеко... То проводили гуляння від млина до старої каплиці між чотирма липами на Загорині.

За одну зиму Теофіль навчився писати, читати, рахувати. Першим його учителем був старший на п'ять років брат Юрко, який у 1938 р. закінчив Кременецький ліцей і вступив до Водномеліоративного інституту в Рівному. У нього була своя бібліотека, то розказував Філі різні оповідання, читав вірші Т. Шевченка та інших поетів. Маючи шість років, Філя пішов у чотирикласну Передмирську школу. Вчителями школи були емігранти Домбровські. Вчитель – високий, цибатий, за характером – жорстокий. Не тільки за будь-що давав “ляпасів” лійкою по долоні, а й тягнув камертоном-пінцетом за волосинки на потилиці. Хлопці дуже боялися болючих “підписників”, і тому батьки голили їм голови. Вчився Теофіль добре. Та не любив вивчати напам'ять правил з польської та російської мов – і за усні відповіді отримував двійки. Дивувався Домбровський, як Комаринець міг писати диктанти на “5”. Якось посадив біля себе і, переконавшись, що учень дуже добре самостійно пише диктанти, більше не питав правил.

З 1937 р. малий Комаринець навчається у Вишнівецькій восьмирічній школі. Весною і ранньою осінню ходив пішки (інколи проїде на чимусь возі) дев'ять кілометрів. Через греблю – до Снігурівки, потім Залужжя, Муховець, Лози... Повертався з Вишнівця навпростець – болотами, біля ставу – зате п'ять кілометрів.

Взимку, ще з двома хлопчиками, мешкав на квартирі у старенької охайної жінки у Вишнівці, недалеко від замку князів Корибутів-Вишневецьких. Мальовничі околиці Вишнівця, що розкинулося у верхів'ї ріки Горинь, ренесансний палац, маленька церковця, старі мури колишньої фортеці, костел кармелітів, став, безкрай старезний парк, альтанки, брами – все те причаровувало й захоплювало чутливого Філю Комаринця.

Неповна Вишнівецька середня школа розташовувалася у славнозвісному замку князів Вишневецьких. Там же знаходилася ремісничка школа, де готували столярів. Учнів називали бурсантами. Це були зрівноважені, працелюбні, культурні хлопці. Навчали їх кваліфіковані

вчителі, майстри своєї справи. Серед них були: Л. Стефанська, С. Козирев, Галя Сторож і класний керівник Філі Комаринця О. Шкляр (прізвисько – Нечай). Високий, гарний собою, з блідим обличчям, понівечений у Березі Картузькій за національні переконання. Він викладав українську мову, літературу та історію. Справжній патріот, свідомий українець, пініше знищений НКВС, Нечай розказував неймовірні історії про Вишівець, про древній та значний рід князів Корибутів-Вишневецьких, яким упродовж 500-річної історії довелося зазнати не тільки блиску, комфорту, пишноти і слави, а й пережити різні конфлікти, поневіряння, горе і трагедії...

У 1942 р. Теофіль Комаринець подав документи до торговельної школи в Кременці. З подивом і захопленням оглядав рештки замку IX–XI ст., францисканський монастир (тепер Миколаївський собор з келіями XVI–XVII ст.), гору Бону, під якою мешкав у Євгенії Миколаївни Шандрук.

Та не сподобалися Теофілові математичні науки, вабили література, філософія.

У 1940 р. у Кременці в приміщенні колишнього ліцею відкрився учительський інститут. Мав він чотири факультети: історичний, мовно-літературний, фізико-математичний і природничо-географічний.

Як зазначав красзнавець Гаврило Чернихівський, “з 1944 року бачимо Т. Комаринця серед студентського гурту учительського інституту”.

Відомо, що згідно з наказом тодішнього наркома освіти УРСР Павла Тичини від 15 липня 1944 року було поновлено роботу Кременецького учительського інституту.

Г. Чернихівський продовжує: “На жаль, відомості про перший повоєнний рік навчання скупі. У справі 8 загального фонду натрапляємо на такі дані: на першому курсі, де вчився Теофіль Комаринець, у 1944–1945 роках було 62 студенти. З них 36 на українському відділенні, 26 – на російському. Завідувала кафедрою української мови й літератури Т. П. Кристинська, яка отримала призначення після закінчення аспірантури і працювала над підручником для вищих закладів освіти. Викладачами були: старослов’яніст Никанор Йосифович Вишневецький, улюбленець студентства з літератури – Віктор Петрович Андріївський та інші. Поіменних списків студентів не збереглося”.

На світлині з державного учительського інституту у Кременці від 3 грудня 1944 р. є прізвища студентів-однокурсників: Помілевич Л., Ковальчук П., Комаринець Т., Мамчур Н., Гаматок, Мацюк, Хурченко, Болтачук, Радченко, Заїка, Піддубняк, Карпенко, Чаплінська, Ткаченко, Гончаренко, Клиненко, Куцевич, Фурсик, Чоплінська, Сумятицька, Ярчук, Токаренко, Мусій, Очеретовська, Пашук і дві професорки – Регіна Горолік і Герасимова.

У 1945 р. Теофіль Комаринець з відзнакою закінчив перший курс інституту і в тому ж році вступив до Львівського державного університету на філологічний факультет.

У повоєнні роки вчитися в університеті було непросто – не тільки дошкуляла матеріальна скрута, а й гнітила політизована навчальна атмосфера. Найбільш принизливими були залякувальні “сповідальні” збори курсів з участю викладачів. Зі 120 студентів лише 60 удостоїлись звання “викладач-філолог”.

...У першій дії спогадів “Світло на тіні” Ліди Коць-Григорчук “головною дійовою особою є Аля Каспрук – студентка з розумними очима і веселими ямочками на щічках, яка так гарно співала в хорі української філології, а ще краще виконувала соло Стеценкове “Тихесенький вечір”..., що його сама хитро заповідала як українську народну пісню. І був у неї справжній друг. Достойна пара наречених. Вони ніколи не ховалися в опустілих коридорах, але й не виставляли на показ своїх почуттів закоханості, водночас своєю гідною поведінкою змушували поважати себе. Тому й запрошувано всюди обох, навіть не можна було подумати про те, щоб їх якимось ділити. Аля передувала в товариських взаєминах з оточенням, а Теофіль був ніби її тінню, хоч ця роль нітрохи не принижувала його. Не мав комплексів: усвідомлення власної гідності, власних знань і здібностей, стверджувало й захищало його.

Аля й Теофіль були одностайними. Обоє виховані, вона – в добрій галицькій інтелігентній сім’ї, він – у чесній селянській, то й ніхто не боявся підтримувати їх і в найнебезпечніші часи терору.

Пам’ятаю, як цікаво зустрічали св. Миколая, сходячись у Зені Франко. Аля й Теофіль без вагань активно брали участь у таких імпрезах”.

Після державних екзаменів подружжя Комаринців одержало призначення в містечко Дубровицю, що на Поліссі (Острога не отримали, хоч академік М. Возняк наполягав). Теофіль – у семирічну російську школу вчителем 5–7 класів, дружина Олександра – у 6–8 класах середньої української школи (а у 9–10 класах читали вчителі без відповідної освіти). Через два місяці заврайвно І. Гайовий призначив Теофіля інспектором шкіл, а під час літніх канікул Комаринець вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Шевченка.

Про університетські роки можна докладно прочитати у спогадах Марії Вальо “Випробування режимом”, опублікованих у книжці “Теофіль Комаринець: людина, вчений, політик” (Львів: Каменяр, 1999), та Олександри Комаринець “Alma mater” у 50-х роках”, що побачили світ у книжці: Комаринець О. “Спогад спогадів” (Львів, 2002).

Про вчителювання Олександри і Теофіля Комаринців написано у спогаді Ядвіги Іванівни Отчич “Теофіль Комаринець – інспектор Дуровицького райвно”, надрукованій там само.

“З Теофілем Комаринцем зі Львова я познайомився восени 1951 р., коли ми вступили до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Академії наук України, – пише В. Микитась. – Конкурс був великий. Теофіль був одержимий Тарасом Шевченком, тому йому і запропонували тему кандидатської дисертації про зв’язок поезії Шевченка із народнопоетичною творчістю, а керівником призначили людину великої душі Є. П. Кирилюка, згодом члена-кореспондента АН УРСР.

Частину аспірантів першого року навчання поселили в адміністративному будинку академічного Ботанічного саду у Видубичах. Тут і звела нас доля з Теофілом.

На другий рік навчання нас поселили в гуртожиток на вулиці Костельній, що в центрі Києва. Кімната була велика, на сім аспірантів, але ж недалеко від інститутів. Щодня приходили старші по аспірантурі: соромлива Ірина Мундяк, працьовитий Степан Трофимук, строгуватий Василь Шубравський, скромні Валерія Ведіна і Діна Шкуренко, безталанна Таміла Кириченко, ставний Богдан Чайковський. Була ще так звана “харківська група”, або, як вони себе величали, “партійне підкріплення інституту” – досить зичлива і надто убога знаннями.

Потім прийшли два друзі Ігор Дзеверин і Віктор Беляєв, завжди іронічний Іван Бойчук, статечний Борис Деркач, таємничо усміхнений Іван Світличний, зосереджений Василь Бородін, по-юному безтурботний і емоційний Іван Дзюба. Коли всі збиралися в кімнаті, то вчиняли галас, з викриками грали в шахи, заважали працювати. На зібраннях, до хрипоти, задирливо дискутували, обговорювали нові кінофільми і вистави, нові книги, скажімо М. Стельмаха, О. Гончара. У своїх судженнях були досить категоричні і безкомпромісні, як годиться молоді”.

Кандидатська дисертація захищена (тато Іван їздив у Київ на захист, дуже тим гордився), вчений ступінь кандидата здобуто, скерування на роботу у Львів є, а місць ніде нема... Почалися поневір'яння, поклоніння, просьби, переживання... Аж за рік влаштувався у Львівський педагогічний інститут на кафедрі української літератури, де завідувачем був В. Півторадні.

У такий нестерпно-тяжкий, жорстокий, здавалось, безвихідний час, розпочав свою педагогічну діяльність Теофіль Комаринець.

“На лекціях – чи то в Дрогобицькому педінституті, – згадує Михайло Шалата, – чи у Львівському університеті говорив неквапно, розважно, ніби добираючи зі скарбівниці потрібне слово. Красивий був і зовні й душею, завжди спокійний, врівноважений, умів говорити підтекстом, коли годі було сказати прямо. Мали чому повчитися в нього кмітливі студенти. У товаристві більше слухав, а як вступав у розмову, то, як правило, з місткою фразою, котра нерідко вирішально впливала на обговорюване питання, ще й досі ставлять його за приклад викладацької ерудиції, людяності, культури”.

Михайло Шалата був студентом Т.Комаринця, відтак викладачем керованої ним кафедри, якого власне Комаринець благословив на кафедральну роботу. Проф. Т. Комаринець був науковим керівником його дисертації, науковим редактором першої літературознавчої книжки. “Як незабутні бентежні новели, – продовжує М. Шалата, – відкладаються нині в серці спогади про зустрічі й розмови з ним у Львівському й Дрогобицькому педінститутах, у Львівському університеті, де він працював від 1967 р., і в гостинному його домі, на багатьох конференціях, виїзних робочих засіданнях, у Тернополі,

Івано-Франківську, Чернівцях, Луцьку, у гірській Криворівні, Жаб'ї і надморських Ялті, Алушті, Севастополі, на Київському Хрещатику, в Батурині, в Черкасах і в Каневі, на Тарасовій Горі.

Його монографії “Шевченко і народна творчість” (1963, кандидатська дисертація), “Ідейно-естетичні основи українського романтизму” (1983, докторська дисертація), його дослідження в шевченкознавчих збірниках, словнику чи в “Українському літературознавстві” завдяки чесності авторської позиції не втратили свого значення в незалежній Україні, як утратило багато антинаукових, тенденційних “писаній”. Він не падав на коліна, не згинав шиї, не плазував перед вершителями доль різних рангів, які траплялися на його шляху. Мав мужність залишитися самим собою, мав громадську відвагу, коли суспільна крига сковувала розум і серце, не тільки вистояти, а й допомогти тому, кого кривдять, зігріти, власним прикладом заявити: є у житті великий смисл – служіння істині, тим благородним загальнолюдським ідеалам, простуючи до яких ми стаємо людьми, робити все, щоб не вмирала душа наша. Оглядаючи прожиті роки, зроблене для науки, освіти і культури України, він з повним правом міг би сказати словами Т. Шевченка, дослідженню творчості якого присвятив усі свої найкращі праці: “Ми просто йшли. У нас нема зерна неправди за собою”.

“Перу Теофіля Комаринця, – читаємо у вступному слові відповідального секретаря НТШ Олега Купчинського, до бібліографічного покажчика, виданого 1997 року, – належить чимало дослідницьких праць. І хоч його наукова спадщина невелика, кожна з публікацій вносить щось нове і актуальне для української науки. Це відноситься як до змісту, так і до ідейного їх спрямування. Особливо виділяються його праці, присвячені літературному процесові епохи українського романтизму та творчості Тараса Шевченка”.

І це не просто слова... Згадується 1983-й. Ще зазимки. Ще хурделить у цілій країні. Ще провесни тільки сняться, а голос правди авторитетної людини буде таврований одним із “ізмів”.

Василь Івашків, завідувач кафедри української фольклористики ЛНУ ім. Івана Франка, згадує: “Коли наприкінці 1983 року я вступив до аспірантури у відділ української дожовтневої літератури Інституту літератури ім. Т. Шевченка АН України, мій науковий керівник

доктор філологічних наук М. Яценко запропонував мені тему, пов'язану з українською романтичною драмою 30–80-х років 19 ст. Саме тоді з'явилася дуже гарно видана праця Теофіла Комаринця “Ідейно-естетичні основи українського романтизму”.

Книжка Т. Комаринця була моїм орієнтиром у лабіринті досить заплутаних питань, а значення її було настільки вагомим, що я навіть прорецензував монографію. У силу певних причин Т. Комаринець захистив докторську дисертацію лише у квітні 1987 р. на засіданні спеціалізованої ради Інституту літератури АН України. Складність полягала в тому, що дослідники романтизму зазнавали серйозного політико-ідеологічного пресу, бо в Україні саме із романтизмом значною мірою пов'язаний процес самоусвідомлення української нації, осмислення її жорсткого колоніального статусу, а також із активним залученням до аналізу таких постатей, як Пантелеймон Куліш, Микола Костомаров, Юрій Федькович, Микола Устиянович та ряду інших, окремі твори яких суперечили вказівкам ідеології на інтернаціоналізм (себто злиття націй і народів), на ігнорування національного начала в літературі.

Відомий шевченкознавець зі Львова Теофіл Комаринець якраз і намагався у своїй книжці зробити сміливу спробу переакцентувати увагу українського літературознавства на цей пласт наукових проблем”.

Національне відродження подесятерило сили й творче натхнення проф. Теофіля Комаринця. Побачив, що вікові боріння українського народу нарешті мають виразну перспективу, з головою поринув у боротьбу. Професор Теофіль Комаринець очолив Товариство української мови ім. Т. Шевченка Львівського університету, його обирають членом обласної Ради цього Товариства (нині “Просвіта”). Як тільки у Львові відновило свою діяльність Наукове товариство ім. Шевченка, енергійно взявся за розбудову його філологічної секції, став головою комісії шевченкознавства. Три роки відновлював кафедру фольклористики, був правою рукою голови “Просвіти” Романа Іваничука, котрий так написав у спогаді “Моє слово про Теофіля Комаринця”, поміщеному у книзі “Людина, вчений, політик” (Львів, 1999): “Теофіль Комаринець став незамінним організатором і самовідданим працівником Товариства. Хто складав статут – Комаринець; хто їздив до Києва в справі впровадження Закону про мову – він; хто, не шкоду-

ючи часу й здоров'я (а воно в нього було серйозно підірване), виїжджав у села й міста області організовувати нові осередки “Просвіти” – Теофіль. Був він мозковим центром нашого Товариства” (с. 27).

“Власне преамбула Закону “Про мови в Українській РСР”, – зазначає Ігор Мельник, – впроваджена на підставі пропозицій Товариства і, зокрема, п. Т. Комаринця, чи не найсильніша його частина, бо в ній вперше в державних актах України проголошується: “Українська мова є одним з вирішальних чинників національної самобутності українського народу. Українська РСР забезпечує українській мові статус державної з метою сприяння всебічному розвитку духовних і творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майстерності”.

Пан Теофіль брав активну участь у діяльності Товариства з дня його заснування, утворював первинні осередки (200), виступав на нарадах учителів, науковців, читав лекції для населення (лише за 1989 рік – 43), готував документи Ради і, найголовніше, докладав усіх зусиль, щоб надати роботі Товариства наукового спрямування в таких найзлободенніших тоді питаннях, як державний статус української мови, відродження національної символіки.

Так, Товариство, виникнувши на хвилях перебудови, розбудило до життя велику народну енергію, приспану, залякувану потребу до повного національного самовираження. Поява його не була чиєюсь примхою – в ньому виявилась доконечна потреба. Народ немов пробудився зі сімдесятирічного летаргічного сну, приспаний північною імперією. Українська інтелігенція кинулась у вир громадської, наукової роботи, підтримуючи національне і духовне пробудження народних мас. Учені всю свою працю підпорядкували одній меті – врятувати український народ від неминучої загибелі, вибороти право на існування серед вільних народів, показавши невичерпний духовний потенціал української нації”.

У 1986 році у Львівському університеті проводився Міжнародний симпозіум “Іван Франко і світова культура”, на якому Комаринець виголосив доповідь “Іван Франко і фольклористична концепція українських романтиків”. 9 червня 1988 року у Києві відбувся Другий радянсько-американський симпозіум “Стародавня українська літера-

тура і становлення нової української літератури”, який організували Гарвардський університет і Академія наук УРСР. Проф. Т. Комаринець у своєму виступі висловив міркування, які не в усьому співпадали з деякими твердженнями доповіді проф. Дж. Грабовича “Поет – міфотворець”.

Співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР Б. Якимович у газеті “Вільна Україна” за 2 липня 1988 року повідомив: “Львівську науку представляли відомий історик Ф. І. Стеблій, провідні літературознавці Р. Ф. Кирчів та Т. І. Комаринець”.

Часті поїздки у Київ. 11–12 лютого 1989 р. Республіканська установча конференція ТУМу. Потім таких конференцій було проведено, мабуть, понад десять. А Ради Товариства української мови, обласні ради Товариства, засідання голів осередків Товариств на факультетах, в школах, заводах, технікумах, звітно-виборчих зборах Львівської обласної організації Товариства...

8 вересня 1989 р., Київ, з'їзд НРУ. Привітальну промову на урочистому відкритті виголосив Олесь Гончар. Доповідь “Про діяльність оргкомітету та завдання НРУ за перебудову” – Володимир Яворівський. Запис у блокноті Т. Комаринця: Дорога: “Від Володимира Великого до Володимира Васильовича”. “Від Катерини II до Валентини Семенівни”. Другий – 10 вересня. Шахтар Пастушенко: “Пан Щербицький – шахтар. Для того, щоб Донбас пішов за національною Символікою, потрібно проводити велику пропагандистську роботу, терпеливо роз'яснювати”.

Змістовні й неповторні вечори у театрі М. Заньковецької, вечори літературних і політичних особистостей: Дмитра Павличка, Івана Драча, Івана Сверстюка, Леся Танюка, Михайла Гориня, Романа Іваничука – пишне 60-річчя. І раптом – нещастя. Сиджу сама, ридаю: Теофіль у лікарні на Топольній. Мікроінфаркт.

Київ, 21–22 березня 1990 р. – Конференція РАУ “Етнічна свідомість і національна культура”. Київ, серпень, 1990 р. – Конгрес Міжнародної асоціації українців, де виголосив доповідь “Традиції бароко в системі українського романтизму”.

У шевченківських наукових конференціях Т. Комаринець брав активну участь, починаючи з першої, 1954 року, – до останньої – у

1991 р., де виступив з доповіддю “Взаємодія романтизму і реалізму в поезії Т. Г. Шевченка”. Львів, 26–27 грудня – загальні збори Наукового товариства ім. Шевченка, доповідь “Проблема добра і зла в Шевченківській концепції світу”. Львів, 29–30 березня 1991 р. – НТШ, друга наукова сесія “Визначні діячі української науки і Наукове товариство ім. Шевченка”, доповідь “Тарас Шевченко і українська національна ідея”.

А скільки за ці чотири роки проведено літературно-мистецьких вечорів, міжнародних фестивалів, мітингів, відвідано могил визначних діячів культури, мистецтва, літератури, борців за волю України на Янівському і Личаківському цвинтарях! Панахид, молебнів, відкриття нових пам’ятників (9 червня 1990 р. – відкриття пам’ятника Маркіяну Шашкевичу і музею-альманаху “Русалка Дністровая”, Т. Шевченку – у Дрогобичі та інших селах і містах, Лесі Українці – в Луцьку та багатом славним сподвижникам України).

5 жовтня 1988 р. відбувся вечір, присвячений творчості Богдана-Ігоря Антонича, у 1989 р. – урочистості, присвячені Т. Шевченкові, В. Стусові, вечір Б. Антоненка-Давидовича, 28 жовтня, на стадіоні “Дружба” – святкування річниці ЗУНР, вшанування січових стрільців... Усього не перелічити!... Проф. Комаринець любив футбол: 22 червня 1991 року, разом зі зятем Орестом, узяв участь у культурно-спортивному святі з нагоди 80-річчя Спортивного товариства “Україна”.

У 1989 р. Т. Комаринець пише багато статей. Його найбільше хвилюють мовні проблеми: “Державна мова і двомовність”, “Мова і нація”, “Хай буде вислухана і друга сторона”, “Мова – душа народу” (“Вільна Україна”, червень, 1989 р.), “Долаючи стереотипи” (“Літературна Україна” № 23), “Шевченко у Перемишлі” (червень 1989 р., “Вільна Україна”), “Найвищий злет: до 175-річчя від дня народження Якова Головацького” (1989 р., “Ленінська молодь”), “Т. Шевченко і становлення романтизму в українській літературі” (Кам’янець-Подільський, держпедінститут ім. В. Затонського), “Т. Г. Шевченко і Поділля” (Тези доповідей науково-практичної конференції, присвяченої 175-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка) та інші.

Дні і діла, діла і роздуми! Брав активну участь у Русі, балотувався від демократичних сил у депутати до Верховної Ради України, працював як член обласної Ради Товариства української мови ім. Т. Шевченка, голова Координаційної ради цього ж товариства у Львівському державному університеті ім. Івана Франка, член оргкомітету Республіканської асоціації українців (РАУ), голова шевчківської секції, член ради відновленого Товариства ім. Шевченка (НТШ), заступник голови обласного управління Товариства української мови, редактор наукового збірника “Українське літературознавство”, завкафедрою української фольклористики ім. Ф. Колесси...

Відповідальний редактор бібліографічного покажчика “Теофіль Комаринець (1927–1991)” (Львів, 1997) Олег Купчинський у вступному слові писав: “Не можна не згадати участі проф. Теофіля Комаринця у житті Наукового товариства ім. Шевченка. Власне, за його ініціативою у час становлення товариства відновлюється Комісія шевченкознавства. Відродження діяльності НТШ у Львові 1989 р. він трактує як одну з важливих ланок українського духовного життя. Протягом двох років Т. Комаринець очолював Комісію шевченкознавства у товаристві, за працю у якій і значний здобуток у дослідження спадщини Т. Шевченка, постійну участь у Раді НТШ удостоєний 1992 р. звання дійсного члена товариства (посмертно). Крім того, Т. Комаринець – постійний доповідач і лектор на перших наукових сесіях та інших урочистостях НТШ. Його блискучі доповіді та виступи з питань шевченкознавства стали значним набутком у діяльності Товариства. Чотири наукові праці Т. Комаринця публікує у “Записках НТШ” та інших періодичних виданнях Товариства”.

Голова НТШ Олег Романів у “Спогаді про Теофіля Комаринця”, поміщеному у книзі “Теофіль Комаринець: людина, вчений, політик” (Львів, 1999) згадував: “Теофіль Комаринець належить до тих дивовижних яскравих особистостей, втрата яких залишається упродовж років свіжою раною, що її не залікує плин часу...”. Діяльність людей О. Романів оцінює за трьома основними критеріями. “Перший критерій вимагає від науковця високої професійності, яка, без сумніву, неможлива без непересічних здібностей і талантів. Цьому критерію відповідав Теофіль Комаринець... На жаль, після смерті голови шев-

ченківської комісії робота в ній занепала і вона ліквідувалася, оскільки сьогодні без нього сил для утримання такої комісії не достатньо. А це прикра ситуація, оскільки шевченкознавство є своєрідним барометром повноцінності гуманітарних наук стосовно України та людства, можна навіть вважати, що шевченкознавство – це нескінченна наукова дисципліна, подібно як у світовому контексті вивчення спадщини Шекспіра.

Другий критерій, який особливо важливий для вченого в Україні сьогодні, – це громадянська заангажованість та цілеспрямованість його творчості во ім'я державотворення... Теофіль Комаринець був відважним речником цієї лінії, і це засвідчувала не тільки його організаційна праця, а й його наукові студії навіть у попередніх складних часах тоталітарного режиму.

І, нарешті, третя – також дуже важлива риса – це спроможність та бажання жертвовно і навіть безплатно працювати во ім'я справи – не хникати, не розгублюватися і не втрачати спроможності працювати...

Дійсний член НТШ Т. Комаринець, напевне, належав до людей, які були позбавлені цього недоліку, він залишався громадянином і творцем, незалежно від суворих обставин часу” (С. 133–134).

Лебедина пісня професора – відновлення у Львівському університеті ім. І. Франка кафедри української фольклористики, де вона функціонувала з 1939 по 1947 роки як кафедра фольклору й етнографії, а після смерті академіка Філарета Колесси припинила своє існування.

Багато праці проф. Комаринець вклав в організаційну роботу, у забезпечення кафедри всім необхідним, дуже журився кадрами, бо деякі фахівці врешті відмовилися переїхати до Львова. Це гнітило його: “З ким буду працювати? Василь Івашків – розумний хлопець, але важко йому акліматизуватись, та й по натурі – тихий, скромний. Іван Остапик – надто балакучий, але спритний, добрий організатор, тільки стогне, нарікає, якби був на 10 років старший за мене. Приємно знаходитись серед весняного квіту – дівочого товариства, але я так бажав, щоб переважала міцна, ретельна, дбайлива чоловіча команда”. Чекав приїзду доктора мистецтвознавства Софії Йосипівни Грици, яка дала згоду працювати на новоутвореній кафедрі фольклористики.

Саме голова Ради трудового колективу університету проф. Комаринець вручив ректорові І. Вакарчуку професорську мантию. На інаугурації нового ректора І. Вакарчука Його Пресвященство В. Стернюк у схвильованій промові висловив впевненість, що в університеті запанує правда у всьому, і у стіни альма-матер повернеться духовність. Виступили: народний депутат УРСР письменник Р. Федорів, голова Львівської облради В. Чорновіл, ректори вузів Львова, а зі вступним словом – проф. Т. Комаринець.

Мрія стала дійсністю! Кафедра – створена. А роботи – непочатий край. Фольклор належить народові, що давно втратив свою державність, народів національно пригнобленим. Становлення української фольклористики припадає на час українського національного відродження кінця XIX – початку XX ст. Здобутки української фольклористики великі. Титанічна діяльність учених М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша, О. Потебні, М. Драгоманова, І. Франка, В. Гнатюка, Ф. Колесси зайняла помітне місце у світовій науці, але після жовтневого перевороту 1917 р. фольклористика зазнала глибокої деформації, фольклорний процес піддався спотворенню з фальсифікацією текстів і оцінок діяльності найвизначніших фольклористів.

На міжнародному науковому семінарі “Традиції регіональних культур русинів-українців у Карпатах і діаспорі” (Пряшів, Чехословаччина, 1991 р.) проф. Т. Комаринець ділився своїми думками: “За роки панування в Україні геноцидної сталінської політики, так званої брежнєвської “нормалізації” та інших факторів повністю занепада ділянка української фольклористики, яка би мала служити глибокою криницею для вивчення історії народу, вносити великий вклад у розвиток української культури. І тільки тепер, в умовах відродження України, у Львівському університеті ім. І. Франка відкривається кафедра української фольклористики. Усвідомлюючи усю глибину проблем, що виникають перед українською культурою, наукою та освітою, не можна обмежитись лише відкриттям кафедри української фольклористики. Треба вести мову про відкриття спеціальності з української фольклористики, яка б фіксувала появу фахівця нового профілю. Ось чому Львівський університет і порушив клопотання перед Мінвузом України про присвоєння кваліфікації “фольклорист-

філолог, викладач українського фольклору, української мови і літератури”. Однак, підготовка спеціалістів такого профілю не має бути масовою, і її доцільно здійснювати лише там, де є для цього необхідна матеріальна база”.

24–25 січня 1991 р. у Львівському університеті ім. Івана Франка кафедра української фольклористики разом з кафедрою української літератури та Інститутом франкознавства провела регіональні наукові читання “Фольклор у духовному житті українського народу”. На пленарному засіданні свою доповідь “Стан і завдання української фольклористики” Т. Комаринець закінчив так: “Сьогодні українська фольклористика потребує якнайпильнішої уваги. Процеси національного відродження, що розпочалися в останні роки, поки що дуже мало позначилися на стані фольклористичної науки, хоч уже з’явилися праці, які відкривають нові горизонти перед нею. Розпочата робота над бібліографією літератури про український фольклор, що охоплюватиме усі періоди, над осмисленням низки фольклорних явищ, які раніше залишались у тіні забуття. Зроблено перші кроки у підготовці спеціалістів з українського фольклору. Але найголовніше попереду: створення нових програм, складання хрестоматійних текстів фольклорних творів і фольклористичної літератури, праця над “українським фольклористичним словником”, написання підручників для середніх та вищих шкіл, підготовка фольклористичної енциклопедії. Протягом десятиліть обминались питання теорії та історії українського фольклору, не приділялась належна увага дослідженню наукових шкіл у фольклористиці і формуванню нових перспективних напрямів у вивченні духовної культури українського народу.

Українська фольклористика, якщо вона хоче стати наукою сьогоdnішнього дня, має розвиватись не лише на традиційній основі, а й міцно спиратись на сучасну наукову комп’ютерну базу, збагатитись досвідом світової науки. Проте консерватизм мислення гальмує ці процеси, блокує застосування найновіших методів дослідження”.

Останні місяці 1991 р. переповнені новими враженнями, роботою, подіями: у травні поїздка в США у Мічиганський університет – договір про обмін студентами, досвідом. Липень – новий цільовий прийом студентів на 1991–92 н. р. Серпень (з 11 по 16) – відрядження у

Люблін (РП) у Католицький університет на конгрес із проблем теології “Роль церкви в тоталітарному режимі Середньо-Східної Європи”, зустрічі з Папою Іваном Павлом II.

У серпні брав участь у всіх заходах з нагоди святкування 125-річчя від дня народження М. С. Грушевського: конференції, посвячення місця для встановлення пам’ятника, відкриття книгарні НТШ. Також різні засідання, обладнання кафедри фольклористики, читання лекцій, які організувала студія “Слово рідне” для гостей із Одеси, Польщі, Франції (30 осіб) (французькі українці були дуже задоволені – радів). У вересні клопоти на кафедрі, початок нового навчального року, підготовка до міжнародного симпозіуму “Станіслав Вінценз: Україна і європейська культура”, який відбувся 25–27 вересня 1991 р. у Львові і в селі Криворівня Верховинського району (Гуцульщина).

5 жовтня взяв участь у конференції “Михайло Драгоманів і Галичина”. О 17.00 год. біля корпусу університету, ріг вул. Драгоманова і Миколая, мав останній прилюдний виступ. Неділя – прогулянка на Чортові скелі. Понеділок, 7 жовтня – засідання кафедри фольклористики. Присутні молоді люди: А. Цибко – директор Педагогічної бібліотеки, Р. Береза – директор Будинку народної творчості (Теофіль Комаринець написав передмову до його праці “Галицькі народні пісні”). Прийшов додому щасливий, окрилений, дзвонив у Київ Ростиславу Міщуківі, у Чернівці – Богданові Мельничуку – шукав опонента на кандидатську дисертацію Катерини Серажим, викладача Українського поліграфічного інституту ім. І. Федорова (науковий керівник проф. Т. Комаринець) на тему: “Ідейно-естетичні пошуки української соціальної драми в контексті літератури 20–30 роках 20 ст.”, бо кандидатура Івана Остапика не задовольняла Миколу Старовойта.

А 8 жовтня заповзли у нашу світлу хату і люблячі серця – туга, сум, біль, журба, печаль і скорбота...

Звідусіль посипались листи, телеграми, статті у газетах: друзі, співпрацівники, учні, знайомі сумували разом з нами, висловлювали свої співчуття.

“Упав український патріот, життєлюб, подвижник. Упав саме тоді, коли над рідною землею почало сходити сонце української державності. Він усе життя ішов до нього своїм тернистим шляхом. Ішов і тоді, коли

це сонце було в захмарених далях, коли його хтось не бачив або не хотів бачити. А він вірив – воно засвітить...

Ще 27 серпня 1991 р. велелюдна громада учасників ювілейної конференції взяла участь у посвяті каменя під пам'ятник довголітнього голови НТШ, а згодом і Президента УНР – Михайла Грушевського. Проникливо і урочисто звучали над площею в кінці проспекту Шевченка слова ведучого святкового вечора – голови шевченкової комісії НТШ професора Теофіля Комаринця...” (*Анатолій Прикарпатський, “Вісник НТШ”, весна 1992 р.*).

“Проф. Комаринець – патріот, добротворець. Він вів боротьбу за відродження української культури, за повернення власної історії – усіх забутих і заборонених, за духовне воскресіння і утвердження української рідної мови. До здійснення цієї справи Теофіль Комаринець доклав особливо багато праці. Він був одним з тих, хто домагався відповідного рівня й спрямованості твореного два роки тому Закону “Про мову”, він дбав про впровадження його в суспільне життя, в життя вищих навчальних закладів.

Він не побачив сонця української державності, але вірив, що воно засвітить і світитиме завжди”. (*Депутат Верховної Ради України, літературознавець Михайло Косів. Із виступу на пленарному засіданні у Львівському університеті ім. І. Франка на Звітній науковій конференції “Сучасна філологічна наука в національному відродженні”, присвяченій пам'яті проф. Т. Комаринця до його 65-річчя.*

“Завідувач кафедри фольклористики проф. Комаринець добре відомий учений в Україні та за рубежом. Проф. Т. Комаринець активно піднімав ідею відродження в Україні Наукового товариства ім. Шевченка, протягом трьох років очолював його шевченківську комісію. Високий авторитет ученого і громадянина підняв його до рівня голови сенату Львівського університету.

У пам'яті однодумців і подвижників нашого духовного відродження проф. Комаринець залишиться безкомпромісним, чесним, працьовитим розчищувачем замулених джерел національної свідомості, будівничого храму науки і суверенної держави”. (*Голова НТШ, проф. Олег Романів. Із виступу на пленарному засіданні у Львівському університеті ім. І. Франка Звітньо-наукової конференції викладачів, аспірантів, студентів “Сучасна філологічна наука в національному відродженні”, присвяченій пам'яті проф. Т. Комаринця: до його 65-річчя.*

“Т. Комаринець вносив у діяльність Товариства української мови “Просвіта” атмосферу спокійної мудрості, інтелігентності, толерантності, рівноваженості й ретельності, дух творчості й цілеспрямованості. Був від початку членом ради Товариства, фундатором і головою університетської ради ТУМу, а в 1990 р. очолив раду Львівського університету. Вічна йому пам’ять!” *(Роман Іваничук, письменник, народний депутат України, голова львівської “Просвіти”).*

“Відійшов у вічну відпустку глибоко відданий науці відомий учений, активний діяч громадський, який, подолавши усі інфаркти (у 1970 р. на загальноуніверситетських зборах, з малою надією на життя, у 1977 р. і 1989 р.) і всі ідеологізовані перепони на шляху до захисту докторської дисертації, узяв напрямок довести до кінця боротьбу за відкриття в університеті нової кафедри та спеціалізації з української фольклористики. Цей задум довго не знаходив одностайної підтримки на факультеті.

Уже радіо з Києва передавало інформації про те, що у Львівському університеті відкрито нову кафедру фольклористики, а такої кафедри фактично ще не було. Дуже багато праці вклав проф. Комаринець в організацію цієї справи... На мою думку, іменем цього самовідданого і благородного вченого доцільно назвати виборену й виплекану ним кафедру фольклористики”. *(Із спогадів доцента Богдана Ключковського).*

“Професор Комаринець був гордим і по-християнськи терпимим. Душевні муки, яким так часто піддавали Теофіла Івановича окремі кафедрали-“друзі”, захисники соціалістичного реалізму в українській літературі, не похитнули його віри в прекрасні ідеали, Добро і Людину.

Він не вмів бути облесливим і не дозволяв кожному заглянути у найпотаємніші шпарини своєї душі.

Ми йшли до нього із своїми болями і проблемами, бо знали, доцент Т. Комаринець умів розуміти інших, а хворе його серце не було байдужим до чужого горя. Професор Комаринець пішов від нас, залишивши за собою чисті сліди, і не буде знати, на скільки він багатьом із нас дорогий і потрібний”. *(Із спогадів доцента Олесі Паішко).*

“Красивий був і зовні, і душею проф. Комаринець. Достойно тримався в час безбожного лихоліття... На повну силу його енергія розкрилася в останні роки, коли Україна вийшла на фінішну пряму до незалежності. У тім зорянім часі він і згорів. Не стало його торік 8 жовтня. Не стало несподівано, на 64-му році життя. Хай тихим осіннім листком оцей спогад ляже на його могилу”. *(Михайло Шалата, завкафедрою Дрогобицького інституту, професор. “Пам’яті проф. Т. Комаринця”, “Галицька зоря” (Дрогобич), 1992, 5 листопада).*

“Колись Леся Українка написала так про свою товаришку, відому українську письменницю Ольгу Кобилянську: “Не всі мають те, що хтось має: хтось має іскру в серці, вогонь у душі, це, може, не дає щастя, але дає щось більше і вище від щастя, щось таке, чому нема назви в людській мові”. Проф. Т. Комаринець теж мав таку іскру в серці і вогонь у душі. Саме вони давали йому сили і наснаги завжди, навіть у найтяжчі моменти, залишатись Людиною, Учителем, Ученим”. (*Леся Хомин. “З іскрою в серці”, “Молода Галичина”, 1992, 2 червня*).

“Пішов з життя Теофіл Комаринець. Страшна звістка боляче вразила всіх, хто знав його...

Він належав до когорти патріотів-борців, які, не шкодуючи сил, здоров’я, мужньо несли прапор боротьби за кращу долю українського народу. Життя його обірвалося саме тоді, коли Україна почала впевнено крокувати шляхом до незалежності.

Професор Комаринець увійде в історію як просвітителю, будителю українського народу з багатовікового рабського сну. Він безмежно любив Україну! Радів, коли вперше замайоріли синьо-жовті барви прапорів над Львовом, вірив, що першого грудня у виборах переможе демократичний блок, що Україна стане вільною, незалежною, суверенною. Непосильну працю поклав на вівтар України Комаринець. За неї: за її волю, за честь і славу, за народ віддав найдорожче – своє життя.

Віriamo, що Всевишній поблагословить посіяні ним на українській землі, добрі зерна правди, дасть можливість прорости їм, і появляться нові пагінці – не рабської крові, а з волелюбними серцями – нові патріоти-продовжувачі замислів мого Друга.

Нехай святиться ім’я його”. (*Історик-нумізмат Володимир Зварич*).

“В часи національного відродження Теофіл жертвував собою для ідеї громадського добра. Нервові перенавантаження не могло не відбитися на стані мого друга, в нього інтенсивно розвивався інфаркт міокарду. Маючи хворе серце, він і далі не шкодував себе і продовжував займатись громадською роботою. Перебуваючи в нашій клініці 1989 р. з приводу стенокардії, він не витримував лікарняного режиму і, на шкоду свого здоров’я, багато читав, писав статті, підтримував контакти з “зовнішнім світом”.

Не можу забути його участі на вічі 5 жовтня 1991 р., присвяченому М. П. Драгоманову. Телепередача про цю подію була подана вже після смерті проф. Комаринця. На телеекрані було видно, як він перед своїм, мабуть, останнім виступом хвилювався і раз-по-раз ковтав таблетки ліків. Тамуючи біль серця, він таки виступив, говорив про утвердження української мови, розвиток культури та історії рідної України.

Його життя нагадує нам свічку, яка, сама згоряючи, освітлює шлях іншим. Вічна йому пам'ять!". (*Доцент кафедри терапії Львівського медінституту Володимир Піскорський*).

“Друзі, знайомі Теофіля Комаринця, схилимо знамена нашої совісті перед пам'яттю цієї чесної, світлої, працьовитої і волелюбної Людини – щирого патріота своєї землі і свого народу.

Хай розвивається те краще львівське і дрогобицьке середовище, в якому він міг чути са́мим соо́ю і не ховати свого волелюбства.

Хай буде благословенним село Передмирка на Тернопільщині, звідки вийшов натхненний трудівник української науки, освіти і просвіти – Теофіль Комаринець”. (*Михайло Шалата. З виступу на похороні професора Комаринця*).

Щиро зворушило те, що всі учасники міжнародного симпозіуму “Станіслав Вінценз: Україна і європейська культура”, який проходив у Криворівні наприкінці вересня 1991 р., відізналися на моє горе, висловили глибоке співчуття. Ось що писала п. Клара Єліан Терцелін із Франції: “Хотіла б, щоб Ви знали, яка я щаслива, що ми пізнались. Ваша уважна присутність залишається у моєму серці – а це великий скарб. Особа вашого чоловіка опромінювала тих, хто спілкувався з ним... На добро всім. Продовження його у Вашій особі і в серцях інших – повинно бути для Вас підтримкою” (*Із листа Єліан Терцелін, учительки з Франції*).

Сьогодні жадібно вдивляється у минуле. Воно у спогадах, у світлинах, у працях чоловіка, у кожному клаптику, дрібно списаному рівним почерком, паперах з порадами, нагадуваннями: як підготувати тютюновий настій, щоб оберегти трояндові кущі від комашні, чим обприскати фруктові дерева, яким має бути матрац для Асти (улюбленої коллі Теофіля), перереєструвати “Вільну Україну” на “За вільну Україну”, записи у щоденниках, як-от, наприклад, від 7 січня 1991 р.: “До речі, прапор національний – політика, вшанування пам'яті жертв терору і голодомору – також політика, створення кафедри фольклористики теж політика”. Коли кафедру було створено, став до роботи з повною відповідальністю не лише як учений, а й як господар: запис “Порозмовляти з Татарком Романом Михайловичем з приводу забезпечення кімнати 329. Заблокувати двері з аудиторії 330. Встановити

місцеву сигналізацію”. Аспірантці М. Чайці саморучно ремонтую стіл... І так день за днем – ціла епопея! Записи, нагадування, злободенні справи, роздуми...

Ніщо не спиняло Теофіля. Одержимий якимсь внутрішнім натхненням, він працював безконечно, саможертвовно. Ніщо не спиняло його: ні видиме каміння, ні підводні колоди, переступаючи через які, він крокував вперед, на користь “Просвіти”, НТШ, відродження української мови, створення осередків ТУМу, фольклористичної кафедри. Хотів бачити український народ національно розкутим, духовно збагаченим, у всій величчї й розквіті його таланту. Часто повторював вислів: “Життя починається з любові, а тримається на обов’язку і вірності”.

Пам’ять про професора Теофіля Комаринця живе!

Теофіль Комаринець працював для громади і громадськості не забула жертовної праці професора і свого діяча. Зокрема, Наукове товариство ім. Шевченка у Львові на підставі ухвал Наукової ради та Президії від березня 1992 р. обрало Теофіля Комаринця дійсним членом НТШ. Диплом дійсного члена НТШ я отримала на руки за № 04-В, 28.01.1992 р.

На звітньо-виборній конференції Львівської обласної ради Товариства української мови ім. Т. Шевченка “Просвіта” 13 листопада 1993 р. проф. Т. Салига, тепло охарактеризувавши діяльність професора Комаринця, оголосив ухвалу № 6 про прийняття його до складу почесних членів Товариства (посмертно). Проф. Т. Комаринець став першим почесним членом від 1938 р.

Міська адміністрація прийняла розпорядження за № 978 від 31 серпня 1993 р. про перейменування вул. Мініна на вул. Теофіля Комаринця. Перейменовано.

Біографія проф. Теофіля Комаринця поширена розповідями і спогадами, виголошеними в актовому залі Львівського університету на наукових конференціях викладачів, аспірантів, студентів. 1992 р. вийшли друком матеріали наукової конференції “Сучасна філологічна наука в національному відродженні”, присвяченої пам’яті Теофіля Комаринця (до 65-річчя від дня народження).

З нагоди 70-річчя від дня народження Теофіля Комаринця в актовій залі Державного університету ім. І. Франка 17 квітня 1997 р. відбулася урочиста академія на пошану Т. Комаринця. Ректор, проф. Іван Вакарчук з великою пошаною згадав Теофіля Комаринця, підкресливши, що йому добре працювалося з професором. Керівниками конференції були Тарас Салига та Іван Денисюк. У пленарному засіданні взяли участь видатні вчені, письменники, колеги, співпрацівники: Микола Колесса, Йосип Кобів, Роман Іваничук, Микола Ільницький, Іван Денисюк, Михайло Гнатюк, Богдана Криса, Василь Бородин, Олег Романів, Олег Купчинський, Роман Крип'якевич, Роман Кирчів, Андрій Скоць, Феодосій Стеблій, Володимир Піскорський, Євгенія Сохацька, Михайло Шалата, Зенон Гузар, Богдан Головин, Лідія Туревич, Іван Ткачук.

1 червня 1997 р. у рідному селі проф. Комаринця Передмирці Лановецького району Тернопільської області також відбулося святкування 70-річчя з дня його народження. До Передмирки прибули гості зі Львова, Тернополя, Кременця, Ланівця. Серед них письменник Роман Іваничук, декан філфаку проф. Тарас Салига, проф. Іван Денисюк, завкафедри фольклористики доц. Іван Остапик, доц. Олена Гінда, доц. Василь Івашків, доц. Андрій Скоць, директор видавництва “Каменярь” Дмитро Сапіга, директор видавництва “Збруч” Михайло Ониськів, голова “Просвіти” м. Тернополя Богдан Головин, заступник голови Лановецької райдержадміністрації Іван Ткачук, завархіву Лідія Туревич та інші. Після Служби Божої оглянули школу, відбувся гарний концерт силами учнів і Лановецького народного хору “Волинь” (диригент С. Пальчик).

Спонсором цих заходів став голова Передмирської селянської спілки “Перемога” В. Денисюк: підготував для гостей пресмачну, можна сказати помпезну, вечерю.

18 квітня 2002 р. у Львівському національному університеті ім. І. Франка відбулася конференція “Актуальні проблеми україністики”. Відкрив конференцію декан філологічного факультету ЛНУ проф. Тарас Салига. Присутніх привітала проректор з навчальної роботи Марія Зубрицька. На пленарному засіданні виступили: Богдан

Якимович (Львів), Михайло Шалата (Дрогобич), Роман Кушнір (Львів), Олександра Сербенська (Львів), Роман Гром'як (Тернопіль), Любомир Сенік (Львів), Василь Івашків (Львів), Олександра Комаринець (Львів).

19 квітня 2002 р. учасники наукової конференції відвідали місцини дитинства та юності Теофіля Комаринця: с. Передмирку Лановецького району, смт. Вишнівець Збаразького району Тернопільської області та Кременецький педагогічний коледж ім. Т. Шевченка.

Гостинно і привітно зустрів членів конференції “Актуальні проблеми україністики” колектив Кременецького педагогічного коледжу. Ректор коледжу проф. Афанасій Миколайович Ломакович розказав незвичайні історії про Кременецький лицей, про свої плани на майбутнє, а його заступник – Олег Васишин – про процеси навчання, про плани заходів, показав акуратні, опоряджені аудиторії студентів.

Підсумкове засідання відбулося у величній, уже відновленій залі бібліотеки Кременецького педагогічного коледжу. Вів засідання краєзнавець-кременчанин Гаврило Чернихівський, надавши перше слово ректорові проф. Афанасію Ломаковичу. Спогадами про Теофіля Комаринця поділилися проф. Михайло Гнатюк, проф. Михайло Шалата, керівник Львівського відділення інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Євген Нахлік, Богдан Головин, С. Костюк (Тернопіль), Гаврило Чернихівський (Кременець).

22 березня 2007 р. виповнилося 80 років з дня народження професора Теофіля Комаринця. Такий ювілей – це далеко не граничний вік для людини, але Професора серед нас нема вже майже 20 років.

Громадськість Львова, друзі, колеги, співробітники, учителі, студенти, учні бережуть добру пам'ять, рятують від забуття людину, вченого, педагога, політика Теофіля Комаринця. З цієї нагоди було проведено низку заходів:

- Вихід у світ “Вісника Львівського університету” зі статтями, присвяченими професору Т. Комаринцю.
- Краєзнавець Богдан Головин з Тернополя організував акцію святкувань пам'яті краянину у зв'язку з 80-річчям від дня народження вченого: у рідному селі Передмирці 23 березня 2007 р. (надання

Передмирській школі імені Теофіля Комаринця, найменування його іменем однієї з вулиць, встановлення пропам'ятної дошки на стіні НСШ I і II ступеня).

– В актовій залі Львівського музею етнографії і художніх промислів відбувся вечір пам'яті Т. Комаринця 22 березня 2007 р., організований Львівським обласним об'єднанням Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка та кафедрою української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету ім. І. Франка (організатор Леся Вовчанська).

Конференції, урочисті академії, присвячені 80-річчю від дня народження проф. Теофіля Комаринця, відбулися у Львові, Вишнівці, Кременці.

Колись Роман Крип'якевич, син видатного історика і один з організаторів Товариства української мови ім. Т. Шевченка про Т. Комаринця сказав так: “Як це було непросто й небезпечно, і скільки настраждався професор... А скільки ми втратили з його відходом від нас, – пригадуймося над тим. І скільки збереглося неоціненного, живучого, активного – в його працях та ідеях, в праці його товаришів, учнів, продовжувачів...”

Тож нині саме це неоціненне, живуче й активне хай буде золотим зерном пам'яті про професора Теофіля Комаринця.

Олександра КОМАРИНЕЦЬ